

**Samráðsgátt
Dómsmálaráðuneytið
Mál nr. S-49/2025**

Reykjavík, 12. mars 2025

Efni: Umsögn um frumvarp til um breytingu á lögum um meðferð sakamála, almennum hegningarlögum o.fl. (endurheimt ávinnings af afbrotum o.fl.)

Samtök fyrirtækja í fjármálaþjónustu (SFF) vísa til frumvarps um breytingu á lögum um meðferð sakamála nr. 88/2008 („sml.“), lögreglulögum nr. 90/1996 og almennum hegningarlögum nr. 19/1940. Fyrirhugaðar breytingar snúast að mestu um að uppfylla tilmæli FATF um endurheimt ávinnings þ.e. þær breytingar sem gerðar hafa verið á þeim og tölvubrotasamning Evrópuráðsins frá árinu 2001 (e. Convention on Cybercrime). Í tilefni af frumvarpinu vilja SFF koma eftirfarandi ábendingum á framfæri sem einnig var komið á framfæri með umsögn um áformin sbr. mál nr. S-124/2024:

1. gr. frumvarpsins hljóðar svo: „1 gr.

Á eftir 1. mgr. 55.gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi: Fjármálaupplýsingar og öðrum þjónustuveitendum er skylt að verða við kröfu lögreglu um upplýsingar eða gögn, þótt þau séu háð þagnarskyldu, enda beinist rannsókn að broti sem varðað getur að lögum fjögurra ára fangelsi og ætla má að upplýsingarnar hafi þýðingu fyrir rannsókn málsins.“

Eins og fyrr segir þá sendu SFF umsögn um áformin við mál nr. S-124/2024. Í samráðskafla frumvarpsins er minnst á umsögn SFF en þar segir um hana:

„Í umsögn SFF var áréttað mikilvægi þess að ákvæði sem heimilaði öflun fjármálaupplýsinga kvæði skýrlega á um hvenær lögregla megi afla slíkra upplýsinga. Var vísað til ákvæðis 2. mgr. 20. gr. laga um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, nr. 140/2018, er varðar skyldu til að afhenda upplýsingar til skrifstofu fjármálagreininga lögreglu í því samhengi. Að sama skapi mætti taka mið af ákvæði 24. gr. sömu laga, sem mælir m.a. fyrir um að ekki sé um að ræða brot á þagnarskyldu að veita upplýsingar sé það gert í góðri trú. Í 1. gr. frumvarpsins er mælt fyrir um þau skilyrði sem þurfa að vera til staðar svo heimildin eigi við, með sama hætti og í öðrum ákvæðum laganna. Að mati frumvarpshöfunda er ekki þörf á að áréttast sérstaklega að miðlun upplýsinga til lögreglu í góðri trú teljist ekki brot á þagnarskyldu en það er þó tekið fram í athugasemdum um ákvæðið.“

Þegar athugasemdir um 1. gr. frumvarpsins eru lesnar er hvergi minnst á að miðlun upplýsinga til lögreglu í góðri trú teljist ekki brot á þagnarskyldu. Athugasemdirnar hljóða svo:

„Um 1. gr.

Í ákvæðinu er lögð til ný málsgrein við 55. gr. laga um meðferð sakamála um skyldu fjármálafyrirtækja og annarra þjónustuveitenda til að veita lögreglu upplýsingar að tilteknum skilyrðum uppfylltum. Er nánar tiltekið kveðið á um að þessum aðilum verði skylt að verða við kröfu lögreglu um upplýsingar eða gögn, þótt þau séu háð þagnarskyldu, enda beinist rannsókn að broti sem varðað getur að lögum fjögurra ára fangelsi og ætla má að upplýsingarnar hafi þýðingu fyrir rannsókn málsins. Með ákvæðinu er því horfið frá núverandi framkvæmd sem gerir lögreglu aðeins kleift að afla upplýsinga sem þessara frá fjármálafyrirtækjum með því að leggja fram kröfu um úrskurð fyrir dómi um haldlagningu samkvæmt fyrirmælum 2. mgr. 69. gr. laganna. Ákvæðið tengist á ákveðinn hátt 12. gr. frumvarpsins er varðar aðgang löggæslustofnana að miðlægri skrá yfir bankareikninga sem mælt er fyrir um í lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, nr. 140/2018. Með ákvæði þessu er lagt til að sett verði sérákvæði um upplýsingar sem eru í vörslum fjármálafyrirtækja og annarra þjónustuveitenda og að lögregla geti aflað þeirra beint frá viðkomandi fyrirtæki, án aðkomu dómstóla, að framangreindum skilyrðum uppfylltum. Í ljósi mikilvægis þess að upplýsingar af þessu tagi liggja fyrir í upphafi rannsóknar sakamála og hve algengt er að lögreglu sé nauðsynlegt að afla slíkra gagna mun breyting þessi hafa í för með sér aukna skilvirkni við rannsóknir auk þess að draga úr álagi hjá dómstólum landsins. Þá er ákvæðið eins og fyrr greinir í samræmi við þær kröfur sem leiðir af alþjóðlegum skuldbindingum Íslands með þátttöku í FATF og lagaumhverfi annars staðar á Norðurlöndunum. Til að tryggja að ákvæðið nái markmiði sínu er lagt til að það taki til fjármálafyrirtækja og annarra þjónustuveitenda. Með því er átt við alla aðila sem starfa hér á landi og veita sams konar fjármálaþjónustu og fjármálafyrirtæki og búa þannig yfir upplýsingum sem kunna að falla undir gildissvið ákvæðisins. Við skýringu á hugtakinu „þjónustuveitendur“ skal einkum stuðst við skrá Seðlabanka Íslands yfir aðila sem teljast eftirlitsskyldir samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi, nr. 87/1998, og aðila sem falla undir gildissvið laga um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, nr. 140/2012, sbr. upptalningu í 1. mgr. 2. gr. laganna.“

Í lögum um varnir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 má finna ákvæði um miðlun upplýsinga í góðri trú en það hljóðar svo:

„24. gr. Miðlun upplýsinga í góðri trú.

☐ Þegar tilkynningarskyldur aðili, starfsmaður hans eða stjórnandi veitir skrifstofu fjármálagreininga lögreglu upplýsingar í góðri trú samkvæmt lögum þessum telst það ekki brot á þagnarskyldu sem hann er bundinn lögum samkvæmt eða með öðrum hætti. Slík upplýsingagjöf leggur hvorki refsí- né skaðabótaábyrgð á herðar hlutaðeigandi einstaklingum, lögaðilum eða starfsmönnum þeirra.“

Að mati SFF er afar mikilvægt að sambærilegt ákvæði við 24. gr. þþvl. rati samtímis í sml. Eða að þetta sé skýrlega orðað í athugasemdum að afhending í góðri trú sé ekki brot á þagnarskyldu og leggi ekki refsí- né skaðabótaábyrgð á herðar hlutaðeigandi einstaklingum, lögaðilum eða starfsmönnum þeirra.

Þá er að mati SFF óljóst hvort það sé nægilega skýrt að vísa til laga um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi nr. 87/1998 og laga um varnir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 í greinargerð þegar kemur að því að skilgreina hverjir teljist til „annarra þjónustuveitenda“ skv. ákvæðinu. Samtökin telja að betur færi á því að vísa í viðeigandi

lagagreinar í lagatextanum sjálfum í það minnsta eða skýra það með einhverjum hætti betur hverjir falla hér undir.

Með vinsemd og virðingu
f. h. Samtaka fyrirtækja í fjármálaþjónustu,

Margrét Arnheiður Jónsdóttir, lögfræðingur